

Bildande av Klövbergets naturreservat i Gnesta kommun

BESLUT

Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat, med föreskrifter och skötselplan enligt nedan. Reservatets gränser märks ut i fält.

För att tillgodose och uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

I enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn	Klövbergets naturreservat
Naturvårdsregister ID	2047798
Kommun	Gnesta
Församling/socken	Daga/Gåsinge-Dillnäs
Lägesbeskrivning	Invid Klämningen, ca 4 km norr om Dillnäs kyrka och ca 12 km norr om Gnesta
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalslandskap
Areal	44,5 ha, varav 32,8 ha produktiv skogsmark
Fastigheter (markägare)	Österheden 2:3 (Staten genom Naturvårdsverket)
Nyttjanderätter/servitut	Jakträttsupplåtelse
Markavvattningsföretag	Daga Härads Vattenavledningsföretag år 1993
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Södermanlands län

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer bestående främst av lövrik barrnaturskog, senvuxen hållmarkstallskog och örtrik lövskog. Syftet är även att bevara områdets rika biologiska mångfald av framför allt kärlväxter, kryptogamer och fåglar. Dessutom är syftet att återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter, t.ex. fetörtsblåvinge. Vidare är syftet att skydda och återställa värdefulla naturmiljöer genom att utveckla och stärka naturvärden i yngre och skötta bestånd av produktionskaraktär. Inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer är syftet även att tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska nås genom att skogen undantas från skogsbruk och andra exploateringar. Värdefulla naturmiljöer utvecklas eller återställs genom naturvårdsbränning och/eller åtgärder som syftar till att skapa substrat och markstörningar liknande de som uppstår vid brand. Naturvårdande skötsel i syfte att bevara trädslagssammansättning, skapa viktiga strukturer, så som död ved och gamla träd, och gynna särskilt skyddsvärda arter, t.ex. fetörtsblåvinge, ska utföras. Livsnödvändiga miljöer och strukturer för sällsynta och hänsynskrävande arter i området ska kontinuerligt finnas, t.ex. gamla spärrgreniga tallar, solbelysta trädstammar, grova aspar, död ved och solbelysta branter. Den ljuskrävande kärlväxtfloran i tidigare hävdpräglade områden ska gynnas genom borttagande av yngre gran och andra lämpliga åtgärder som ökar ljusinsläppet. Skogsbete, i syfte att bevara och utveckla den hävdgynnade kärlväxtfloran och återskapa tidigare hävdpräglade miljöer, kan bedrivas om det bedöms möjligt. Syftet ska vidare uppnås genom att mindre skogspartier präglade av intern beståndsdynamik lämnas i huvudsak för fri utveckling. Vid angrepp av granbarkborre kan lämpliga åtgärder vidtas för att bevara områdets kontinuitetsberoende naturvärden. Området ska tillgängliggöras för besökare genom ett fåtal friluftslivsanordningar och information.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper, inom ramen för syftet med reservatet, ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet. Liksom behovet av att vidta åtgärder mot invasiva främmande arter.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder, eller vid tillsyn.

- A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet**

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och förordningar är det i reservatet förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg,
3. anlägga luft- eller markledning,
4. uppföra stängsel eller hägnad,
5. anordna upplag,
6. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, spränga, deponera eller dämna,
7. avverka träd eller buskar,
8. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
9. framföra motordrivet fordon i terrängen,
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
11. kalka eller gödsla mark eller vatten och,
12. inplantera för området främmande organismer.

Ovanstående föreskrift A8 ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av stigen som går genom reservatet eller av Sörmlandsleden där den går utmed reservatets gräns i nordöst. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla stigen och leden i dagens utformning, utbredning och funktion. Hänsyn vid åtgärder ska tas till naturvärdena och kulturvärdena i området, till exempel ska vindfällerna över stigen eller leden inte forslas ut ur naturreservatet, utan läggas åt sidan bredvid stigen eller leden.

Ovanstående föreskrift A9 ska inte utgöra hinder för uttransport av fällt vilt med fyrhjuling eller motsvarande.

Ovanstående föreskrift A9 ska heller inte utgöra hinder för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. En sådan insats ska omgående anmälas till Länsstyrelsen i Södermanlands län.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt är förpliktigade att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Røjning, utmärkning och underhåll av reservatets yttergränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Anläggning och underhåll av friluftslivsanordningar såsom stigar, rastplatser, samt uppsättning av informationstavlor och skyltar för fågelskyddsområdet.
3. Naturvårdande skötsel såsom friställning av träd, borttagande av yngre gran, skapande av gläntor, ringbarkning, tillskapande av död ved och brandljudsliknande skador, skapande av markstörning.
4. Naturvårdsbränning.

5. Betesdrift och stängsling.
6. Åtgärder för att gynna exempelvis fetörtsblåvinge, såsom borttagande av träd och buskar som beskuggar växtplatser för kärleksört, samt utplantering av kärleksört och uppfödda exemplar av fetörtsblåvinge.
7. Bekämpning av invasiva främmande arter.
8. Begränsning av och/eller åtgärder för att förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning av angripna granar, rotkapning av vindfällda granar och/eller barkning. Inga träd ska föras ut ur naturreservatet med undantag för eventuellt infört fångstvirke.
9. Genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och förordningar är det förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,
2. plocka, samla in eller gräva upp växter, mossor, svampar eller lavar, undantaget bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov,
3. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
4. fånga och samla in ryggradslösa djur på sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs eller så att den lokala populationen påverkas negativt,
5. framföra motordrivet fordon,

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

6. anordna lägerverksamhet,
7. anordna tävlingar.

Upplysningar

Beslutet kan överklagas, se bilaga 4.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Beslutet gäller från den dag det har vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd. C, vilka gäller omedelbart, även om beslutet överklagas.

Beslutet kungörs i ortstidning och Södermanlands läns författningssamling.

Huvuddelen av det område som ingår i naturreservatet är även fågelskyddsområde och omfattas av tillträdesförbud enligt Länsstyrelsens beslut från 1991, diariennr 2320-9965-90. Tillträdesförbudet gäller under perioden 1 februari till 15 augusti. Gränsen för tillträdesförbudet framgår av beslutskartan, bilaga 1.

Enligt artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

Området omfattas av strandskydd. Inom strandskyddat område är det enligt 7 kap. 15 § miljöbalken förbjudet att t ex. uppföra nya byggnader, ändra byggnader, sätta upp andra anläggningar eller anordningar som avhåller allmänheten, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer eller utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv.

Åtgärder i vattenområden kan medföra att beslut i ärende om en anmälan om vattenverksamhet eller tillståndsansökan enligt 11 kap. miljöbalken behöver vinna laga kraft innan åtgärderna genomförs.

För att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter finns bestämmelser i EU:s förordning (1143/2014) kring förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Enligt den är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på den så kallade unionsförteckningen över invasiva främmande arter.

Genom beslutet om naturreservat följer att skogsvårdslagens bestämmelser upphör att gälla i reservatet. Se 4 § skogsvårdslagen (SFS 1979:429). Därmed har markägaren inte längre något ansvar enligt 29 § skogsvårdslagen för att bekämpa eller förebygga insektshärjning inom reservatet.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

Klövberget utgörs av lövrik barrnaturskog, hällmarkstallskog och örtrik lövskog belägen i östra delen av Mälarmården, en värdetrakt för tallnaturskog. Området ligger nära naturreservaten Djupviken, Lugnet, Tussmötet, Björndalsbergen och Marvikarna och ingår till större delen i ett fågelskyddsområde. Inom området finns fyra nyckelbiotoper som har inventerats av Skogsstyrelsen år 1997 och 2012.

Naturreservatet omfattar Klövberget och dess sluttningar, samt området vid Sandängen och den norra delen av Grävgåltberget. I väster sluttar Klövbergets klippor brant ner mot sjön Klämningen. Skogen är varierad och består främst av olikåldrig talldominerad skog med gott om gamla senvuxna tallar på områden med magra lavb eklädda berghällar, medan mer produktiva delar består av blandskog av framför allt tall, asp och gran. Partier där gran

dominerar finns på några håll, främst i sluttningarna mot sjön i nordväst. Det finns även ett mindre område med igenväxt åkermark med en örtrik flora och ett trädskikt av främst klibbal och asp. Några mindre kärr och sumpskogar påträffas här och var och en bäck rinner från sumpskogen i sydöst ner genom Sandängen innan den mynnar ut i Klämningen. Genom reservatets östra del går en stig i nordsydlig riktning.

De höga naturvärdena i området är framför allt knutna till gammal tall, asp, björk och död ved. I vissa, mer bördiga, partier finns gott om död ved, främst av gran, men även av lövträd. Det finns rikligt med enbuskar i reservatet, vilket tyder på att skogen tidigare har varit mer öppen. En bidragande anledning till det kan vara att skogsbete har förekommit här längre tillbaka i tiden, fram till omkring 1930-talet. I den nordöstra delen av reservatet är tecknen på tidigare betespåverkan mer påtagliga, t.ex. finns många äldre lövträd och tallar som antagligen härstammar från en mer ljusöppen miljö, där gran nu alltmer börjar ta över. På de tidigare hävdpräglade markerna vid Sandängen finns en värdefull lundflora med bl.a. vårärt, vippärt, underviol och tibast, vilket visar på områdets historik, långvariga kontinuitet och naturvärden knutna till kalkpåverkad och bitvis ljusöppen skog. På flera gamla tallar växer talticka och i hållmarksområdena förekommer även motaggsvamp vilka båda är knutna till områden med lång kontinuitet av skog. Andra arter som även de visar på områdets långa kontinuitet av skog är t.ex. grovticka, ullticka, barkticka, platt fjädermossa, fällmossa, stuplav och gammelgranslav.

Friluftslivsvärden i området är upplevelser av naturmiljöerna, arter, tystnad, vildmark och utsikter. Tillgängligheten begränsas under stor del av året av tillträdesförbud inom fågelskyddsområdet.

Bevarande av områdets värden

Tallskogar har historiskt sett oftast uppkommit och utvecklats genom återkommande skogsbränder och sannolikt har skogen i detta område också tidigare präglats av bränder. Idag är det dock länge sedan skogen brann. Tallmiljöer som naturligt utsatts för störning i form av brand ska om möjligt förvaltas genom naturvårdsbränning och/eller på ett sätt som gynnar naturvärden knutna till tallskogsekologi. För att bevara och utveckla naturvärdena på sikt bör skötseln inriktas på naturvårdsbränning eller skötselåtgärder som syftar till att skapa substrat och markstörningar liknande de som uppkommer efter brand.

Områden av brandrefugial karaktär eller som naturligt främst präglas av intern beståndsdynamik, t.ex. sumpskogsområden och bördig grandominerad skog, bör undantas från naturvårdsbränning och naturvärdena bör värnas genom att dessa områden i stort sett lämnas för fri utveckling. Vid behov kan lövträd och tallar frihuggas.

För att bevara den lundartade florán i området vid Sandängen är det viktigt att bibehålla den relativt ljusöppna miljön och förhindra att området växer igen med gran. Naturvärdena bibehålls och utvecklas genom borttagande av gran och viss utglesning bland lövträden vid behov. I den tidigare betade skogen görs utglesning bland yngre gran och några gläntor skapas för att ge förutsättningar för föryngring av lövträd, samt för att gynna markfloran,

om möjligt återinförs skogsbete. En del av de avverkade träden lämnas för att gynna arter beroende av död ved.

Störningskänsliga fåglar värnas idag genom tillträdesförbud inom fågelskyddsområdet som omfattar större delen av naturreservatet. Skyddet för fåglarna kan behöva anpassas vid framtida behov, t.ex. om andra fågelarter tillkommer.

Klimatförändringar och ökat kvävenedfall kan leda till en ökad utbredning av buskvegetation på bekostnad av mer konkurrenssvaga arter i branten mot sjön Klämningen. För att bevara artsammansättningen och skapa gynnsamma förutsättningar för bl.a. fetörtsblåvinge kan buskar och annan beskuggande vegetation behöva avlägsnas.

Friluftslivsvärdena bevaras genom att områdets gräns märks upp och genom informationstavlor, samt att en parkering anläggs och att vägen dit görs tillgänglig för allmänheten.

Området ligger i Mälarmården som är utpekad som värdetrakt med naturvärden knutna till tallskog i Södermanlands strategi för formellt skydd av skog. I länets naturvårdsprogram värderas Klämningen med dess omgivning i klass II – mycket högt värde. Närheten till andra områden med naturskogsartad skog av liknande naturtyp ger arter, beroende av äldre skogar, möjligheter till spridning och fortlevnad. Reservatet ligger även inom riksintresseområde för friluftsliv enligt miljöbalkens 3 kap 6 §. I Gnesta kommuns översiktsplan är ett större område öster om Klämningen utpekad som tyst område.

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*. I begränsad omfattning (på grund av tillträdesförbudet) bidrar området även till friluftslivsmålet *Skyddad natur som resurs för friluftslivet*.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, exploateringar, andra arbetsföretag eller anläggningar inte går att förena med bevarande av områdets höga naturvärden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av ett naturreservat i det aktuella området är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken samt med kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Mot bakgrund av det ovan sagda beslutar Länsstyrelsen att förklara aktuellt område som naturreservat.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Området har tidigt uppmärksammats främst p.g.a. att ovanliga fåglar har förekommit här. Skydd för störningskänsliga fåglar inrättades redan på 1960-talet. Inom delar av reservatet har Skogsstyrelsen registrerat fyra nyckelbiotoper, tre av dem registrerades år 1997 och den fjärde 2012. Området ingår även i länets naturvårdsprogram och ligger inom riksintresseområde för friluftsliv benämnt som Klämningen-Österheden, FD 13.

Reservatsbildningen

I samband med en avverkningsanmälan år 2012 inleddes en dialog med den dåvarande markägaren om formellt skydd av området. Olika alternativ till avgränsning och skyddsform diskuterades. Staten hade inte möjlighet att erbjuda ersättningsmark så som man hade kunnat vid det tidigare bildandet av naturreservat hos samma markägare. Förslag på utformningen av ett naturvårdsavtal i väntan på att staten eventuellt skulle kunna erbjuda ersättningsmark togs fram. Utformningen av föreskrifter för ett eventuellt naturreservat diskuterades också med markägaren. Värdering av området beställdes under 2013 för både naturvårdsavtal och naturreservat. I förhandlingen kom man överens om att staten skulle köpa marken för att bilda ett naturreservat. I ett senare skede, år 2015, inkluderades ett mindre område om 1,3 ha i öster i det blivande naturreservatet och värderingen justerades upp med den nya arealen samt två års tillväxt sedan den första värderingstidpunkten. Fastighetsbestämning (D15346), fastighetsutredning och inmätning (D15105) av naturreservatet utfördes av Lantmäteriet under 2015. Köpekontraktet undertecknades 9 november 2015. Avstyckning av reservatsfastigheten, Österheden 2:3, utfördes under 2016 av Lantmäteriet (D151190).

Tidigare, i samband med förvärven av Lugnets och Djupvikens naturreservat, påbörjades under 2011 en lantmäteriförrättning (D11113) för att inrätta en gemensamhetsanläggning för vägen upp till Linnhuvudet nerifrån sjön Klämningen vid Sjöåsa. Beslutet i den förrättningen överklagades dock till Mark- och miljödomstolen som upphävde det fattade beslutet och återförvisade ärendet till Lantmäteriet eftersom Daga-Dillnäs Häradsallmänning hade anslutits till gemensamhetsanläggningen i stället för var och en av de i häradsallmänningen delägande fastigheterna. Handläggningen startades på nytt av Lantmäteriet under hösten 2013 och resulterade så småningom i ett förslag om att en ny väg skulle anläggas från sydost. Det skulle dock bli väldigt kostsamt att bygga en sådan väg p.g.a. den branta terrängen. Andra alternativ undersöktes också, men lantmäteriförrättning resulterade inte i någon lösning och vägfrågan blev vilande under fler år. Länsstyrelsen återupptog arbetet 2022 och för en dialog med berörda parter om att teckna nyttjanderättsavtal eller avtalsservitut med respektive part för tillträde till vägarna för länsstyrelsens tillsyn och skötsel av naturreservaten i området. För besökare till reservaten kommer en parkering att anläggas strax norr om Djupviksjön.

En uppdaterad fastighetsförteckning togs fram av Lantmäteriet i oktober 2021 (D21643) eftersom den tidigare fastighetsutredningen hade gjorts innan köpet och avstyckningen av reservatsfastigheten.

I samband med att förslag till beslut sändes på remiss uppmärksammades länsstyrelsen på att Daga Härads Vattenavledningsföretag år 1993 berörs av det blivande reservatet i och med att det finns båtnads-/alstringsmark inom reservatsfastigheten (Österheden 2:3). Någon omfördelning av andelarna från ursprungsfastigheten till reservatsfastigheten hade inte skett i samband med avstyckningen. I kommunikation med ordförande för vattenavledningsföretaget fördelades ursprungsfastighetens andelar i vattenavledningsföretaget om så att Österheden 2:3 fick 0,021 andelar (av de 0,13 som ursprungsfastigheten hade innan delningen). I egenskap av sakägare fick Daga Härads Vattenavledningsföretag även förslag till beslut och skötselplan på remiss. Naturvårdsverket kommer, som ägare till reservatsfastigheten, att betala avgiften till vattenavledningsföretaget. I akt 898 i vattenarkivet finns en översiktskarta som visar företagets geografiska utbredning, samt vilka vattendrag företaget har rätt att utföra åtgärder i. Vattendraget som går mellan Djupviksjön och Klämningen, i reservatets nordöstra gräns, omfattas inte av några sådana rättigheter.

Remiss

Innan förslaget till beslut sändes på remiss genomfördes samråd med Naturvårdsverket via DOS – länsstyrelsernas, Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens gemensamma handläggargrupp för samråd enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd.

Förslaget till beslut sändes den 14 januari 2022 på remiss till sakägare och andra berörda. Sju yttranden har kommit in till Länsstyrelsen.

Remissinstansernas synpunkter på förslag till beslut och Länsstyrelsens bemötande

Remissvar:

- Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig.
- Skogsstyrelsen ser positivt på att området får ett långsiktigt skydd och har inga synpunkter på bildandet av reservatet.
- Bertil Karlsson, närboende vid naturreservatet med god kännedom om skogen och historiken i området, är positiv till innehållet i beslut och skötselplan som han ser tar höjd för att reservatets kvalitéer inte bara ska bevaras, utan också förstärkas. I sitt remissyttrande framför Bertil några synpunkter och bidrar med sin kunskap om området. Den historiska informationen har inarbetats i beslutet och skötselplanen. Bertil föreslår att informationsskylten i söder bör sättas upp utmed vägen mellan Sjöåsa och Linnhuvudet, istället för vid reservatsgränsen, så att den blir synlig för fler som rör sig i området. Länsstyrelsen har inte gjort några ändringar utifrån detta förslag, men tanken är att sätta en vägvisningsskylt där stigen leder in mot reservatet söderifrån.

- Nyköpings Frisksportklubb har synpunkter på naturvårdsbränning inom reservatet och anser att det tas för lite hänsyn till arter som missgynnas av brand. Av skötselplanen framgår att vissa områden, inom skötselområdet där naturvårdsbränning föreslås, bör undantas från brand, t.ex. fuktiga områden, hållmarksområden och områden med bördig grandominerad skog. Länsstyrelsens bedömning är att det främst är dessa områden som kan hysa brandkänsliga arter och att dessa arter ges möjlighet att leva kvar genom att områdena undantas från brand. Vid skötselåtgärder i reservatet ska hänsyn tas till fågelskyddets syfte. Synpunkten har delvis inarbetats i skötselplanen.

Vidare framför Nyköpings Frisksportklubb att man anser att ingen jakt som inte underställs reservatsföreskrifterna bör få förekomma i naturreservatet. Länsstyrelsen har inte gjort några ändringar utifrån denna synpunkt eftersom bedömningen är att jakten inte behöver regleras för att uppnå syftet med reservatet.

- Gnesta kommun, Samhällsbyggnadsnämnden ser mycket positivt på att de befintliga naturreservaten öster om Klämmingen nu kompletteras med ytterligare ett och skriver att skapandet av naturreservatet ökar förutsättningarna för en långsiktig ekologisk konnektivitet i denna del av Mälarmården. Man framhåller också att reservatet ligger inom ett område som i Gnesta kommuns översiktsplan har pekats ut som tyst område och att målet för sådana områden är att de ska undantas från bullerstörande etableringar. Skapandet av naturreservatet stämmer därför överens med kommunens långsiktiga ställningstagande. Gnesta kommun tillstyrker inrättandet av Klövbergets naturreservat samt den presenterade skötselplanen.
- Naturskyddsföreningen Daga-Gnesta framför att det borde stå att eldning endast får ske på särskilt iordninggjorda eldningsplatser för att minska skador på berghällar och minska risken för skogsbrand. I förslaget till beslut är eldning förbjuden, förutom med egen medhavd ved. Naturskyddsföreningen påpekar att det enligt föreskrifterna är förbjudet att bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar, vilket innebär att man för att kunna elda måste ta med egen ved. Länsstyrelsen kommer inte att ställa i ordning några eldningsplatser i Klövbergets naturreservat, men ser det inte som nödvändigt att förbjuda eldning om besökare vill ta med sig egen ved. Eldning under tider då det råder risk för brand i skog och mark regleras på annat sätt genom att eldningsförbud utfärdas och det är var och ens ansvar att elda på ett säkert sätt. Länsstyrelsen har efter denna synpunkt tagit bort förbudet mot att elda och bedömer att eldning kan ske på allemansrättslig grund i och med att föreskriften C1 förbjuder att ta ved från träd och buskar i reservatet.

Naturskyddsföreningen har även frågeställningar kring hanteringen av granbarkborreangripna träd och formuleringar om insektsangrepp i skötselplanen. Länsstyrelsen har gjort vissa förtydliganden utifrån synpunkten om insektsangrepp.

Naturskyddsföreningen ställer sig tveksam till att sätta ut krukor med kärleksört på platser i branten för att locka till sig fetörtsblåvinge och skriver att om miljön varit

lämplig för arten hade den säkert redan etablerat sig. Föreningen anser att återinplantering av arter endast bör ske om arten tidigare funnits på platsen och därefter utrotats av människan. Fetörtsblåvinge är en starkt hotad art som omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter. Klövbergets brant utgör en lämplig miljö för fetörtsblåvinge vars värdväxt finns här. Om arten finns eller har funnits här är okänt. Norr om Klövberget, kring Marvikarna, finns ett av landets viktigaste områden fetörtsblåvinge, så det finns goda förutsättningar för att arten skulle kunna etablera sig i Klövbergets naturreservat då fjärilen är rörlig och det är troligt att den har funnits här historiskt. Länsstyrelsen har inte gjort några ändringar utifrån denna synpunkt.

- Närboende till reservatet vid Ekhaga har synpunkter på hur besökare leds in till naturreservaten i området och har farhågor att det kan bli mycket trafik över deras fastighet. Länsstyrelsen har i dialog med dem och Daga-Gåsing Häradsallmänning samt Daga-Dillnäs Häradsallmänning kommit fram till en lösning om lämplig tillfartsväg för besökare och placering av besöksparkering, samt har en fortsatt dialog om avtal för nyttjande av väg för länsstyrelsens tillsyn och skötsel av reservaten i området.

Boende vid Ekhaga har även synpunkter på beskrivningen av stigen genom reservatet och skyltningen av reservaten i området. Länsstyrelsen har tagit hänsyn till en del av synpunkterna och inarbetat dessa i skötselplanen.

Beslutande

Beslutande i detta ärende har varit landshövding Beatrice Ask. I den slutliga handläggningen har tillförordnad avdelningschef David Hansevi, länsjurist Maria Pettersson samt naturreservatshandläggare Ylva Linnman deltagit, den sistnämnda som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Hantering av personuppgifter

Information finns på <https://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/om-oss/om-webbplatsen/sa-hanterar-vi-dina-personuppgifter.html>

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
 - 2.1 Skötselplanekarta
3. Fastighetsförteckning (endast till sakägare)
4. Överklagningshänvisning

 Naturreservat

0 125 250 500 m

Skala: 1:10 000 [A4]
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Bakgrundskarta: © Lantmäteriet

Skötselplan för Klövbergets naturreservat

Klövberget sett från Neptunholmen vid Klövasundet. Foto: Ylva Linnman

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Översikt

Naturreservatet är beläget på Klövberget öster om sjön Klämningen och omfattar 44,5 ha, främst skogsmark. Den kuperade terrängen gör skogen varierad med hållmarkstallskog på de övre delarna av berget samt i branterna och granskog i de flackare sluttningarna. Här finns också ett stort inslag av äldre lövträd. Vid Sandängen, som längre tillbaka har använts som åkermark, finns en rik örtflora. En stig går i nordsydlig riktning genom reservatets östra del och Sörmlandsleden går strax öster om reservatet. Större delen av naturreservatet omfattas även av ett fågelskyddsområde.

Uppgifter om naturtyper, arter och bevarandevärden

Uppskattade arealer av naturtyper*:

- Skogsmark	Ca 40,8 ha, varav ca 33 ha produktiv.
Tallskog	Ca 17,5 ha
Granskog	Ca 5,6 ha
Barrblandskog	Ca 7,7 ha
Lövblandad barrskog	Ca 7,9 ha
Triviallövskog	Ca 1,1 ha
Ädellövskog	Ca 0,7 ha
Lövblandad barrskog på våtmark	Ca 0,1 ha
Triviallövskog på våtmark	Ca 0,2 ha
Övrig öppen mark utan vegetation	Ca 3,0 ha
Övrig öppen mark med vegetation	Ca 0,6 ha

TOTALT Ca 44,5 ha

Prioriterade bevarandevärden

- Naturtyper	- Tallskog, lövblandad barrskog, lövskog
- Strukturer (landskapselement)	- Gamla barrträd och lövträd, död ved, solexponerade tallar, bergbrant
- Växt- och djursamhällen	- Fåglar, svampar, insekter, kärlväxter

* Klasser och arealer enligt NMD (Nationella Marktäckedata)

Naturgeografiska förhållanden

Området ligger på urberg av sur intrusiv bergart, gnejs, med mestadels grunt jordtäckte och berg i dagen. Jordarten består huvudsakligen av sandig morän, men det finns även inslag av sedimentsjordar. Berget sluttar brant ner mot sjön Klämningen i väster och är i allmänhet småkuperat med mycket hållmarker och några fuktsvackor. I öster finns en sumpskog och från den rinner en liten bäck som mynnar ut i Klämningen vid Sandängen.

Historisk och nuvarande markanvändning

Området har varit skogbeväxt under lång tid, även om det har påverkats av plockhuggningar och antagligen även skogsbete och bränder. På den häradsekonomiska kartan (figur 1) från omkring sekelskiftet 1900 är området markerat som barrskog, med inslag av lövträd främst i norra delen mot sjön. I nordöst, vid det som idag kallas Sandängen, finns en åkermark utritad. Redan vid denna tid fanns den färdled som löper i nordsydlig riktning genom områdets östra del. Denna färdled syns också på ekonomiska kartan från 1950-talet, där även Sandängen fortfarande är markerad som åker och skogen i reservatsområdet ser ut att vara opåverkad av större skogliga ingrepp. På ortofoto från 1971 syns att åkermarken har börjat växa igen, även om det fortfarande finns öppna ytor kvar.

Figur 1. Häradsekonomiska kartan från omkring sekelskiftet 1900. Grön heldragen linje = reservatsgräns, * = barrträd, o = lövträd, orange = åker.

I dag har åkermarken vid Sandängen växt igen med främst klibbal och asp, men även en del gran har börjat etablera sig här. Ett område på Klövbergets nordöstsluttning (väster om Sandängen och kring bäcken som rinner genom svackan mellan Klövberget och Grävgtalberget) har avverkats någon gång under slutet av 1900-talet och planterats med tall och gran. Även ett område i sydöst, intill sumpskogen som bäcken kommer ifrån, har avverkats och består i dagsläget av planterad ungskog av gran, tall och björk. I den centrala delen av reservatet finns också ett område som har avverkats, men där lämnades en frötradsställning av gamla tallar kvar. Under dessa finns ett bitvis tätt uppslag av unga granar och tallar. Även i den nedre delen av Grävgtalbergets nordsluttning finns ett ungskogsområde, men här främst bestående av lövträd.

Biologiska bevarandevärden

Klövberget utgörs av lövrik barrnaturskog i kuperad terräng. Skogen är varierad och domineras av olikåldrig tallskog med gott om gamla senvuxna tallar på magra lavbeksädda berghällar, medan mer produktiva delar består av blandskog av framför allt tall, gran och asp. De höga naturvärdena i området är främst knutna till gammal tall, asp, björk och död ved, samt även till klippbranterna ner mot Klämningen i väster. I vissa, mer bördiga, partier finns gott om död ved, främst av gran, men även av lövträd. Vid Sandängen finns också några mindre områden, med igenväxt åkermark med en örtrik flora och ett trädskikt av främst klibbal och asp. I kanten av den gamla åkermarken står några äldre lindar och hassel. Mindre kärr och sumpskogar finns på sina håll och en bäck rinner från sumpskogen i öster ner genom Sandängen innan den mynnar ut i Klämningen. Det finns rikligt med enbuskar i reservatet, vilket tyder på att skogen tidigare har varit mer öppen. En bidragande anledning till det kan vara att skogsbete har förekommit här längre tillbaka i tiden, fram till omkring 1930-talet. I skogen nordöst om Sandängen är tecknen på tidigare betespåverkan mer påtagliga, till exempel finns många äldre lövträd och tallar som antagligen härstammar från en mer ljusöppen miljö, där dock gran nu alltmer börjar ta över. Även bränder har sannolikt påverkat området, men det är svårt att hitta spår efter det i dagsläget.

Reservatet ligger i en trakt med större sammanhängande områden av äldre skog och det finns flera andra naturreservat i närheten av Klövberget. Detta ger bra förutsättningar för arter som är beroende av naturskog att sprida sig och fortleva i området.

På flera gamla tallar växer talticka och i hållmarksområdena förekommer även motaggsvamp. Andra arter som har noterats i området är t.ex. barkticka, ullticka, platt fjädermossa, fällmossa, stuplav, gammelgranslav, tibast, vårärt och vippärt, se tabell 1. Flera av de skogslevande arterna har höga krav på sin livsmiljö och återfinns i huvudsak i äldre skogar med lång skogskontinuitet.

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter, ÄGP-arter (åtgärdsprogram för hotade arter), Natura 2000-arter samt ett urval av fridlysta arter som registrerats i objektet. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen, samt Länsstyrelsens egna inventeringar i samband med reservatsbildningen. Rödlistekategori följer SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020., SLU, Uppsala. NT = nära hotad, VU = sårbar, S = signalart enligt Skogsstyrelsen, F = fridlysta arter, N2000 = art som listats i EU:s Art- och habitatdirektiv, bilaga 2 eller i Fågeldirektivets bilaga 1.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistad/signalart /fridlyst/N2000
Kärlväxter		
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	S, F
Gulsippa	<i>Anemone ranunculoides</i>	S, F
Knärot	<i>Goodyera repens</i>	VU, F
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>	S
Skogslind	<i>Tilia cordata</i>	S
Svart trolldruva	<i>Actaea spicata</i>	S
Tibast	<i>Daphne mezereum</i>	S, F
Underviol	<i>Viola mirabilis</i>	S
Vippärt	<i>Lathyrus niger</i>	NT
Vårärt	<i>Lathyrus vernus</i>	S
Vättersor	<i>Lathraea squamaria</i>	S
Mossor		
Fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	S
Platt fjädermossa	<i>Neckera complanata</i>	S

Lavar		
Gammelgranslav	<i>Lecanactis abietina</i>	
Stuplav	<i>Nephroma bellum</i>	S
Svampar		
Barkticka	<i>Rigidoporus corticola</i>	S
Motaggsvamp	<i>Sarcodon squamosus</i>	NT
Stor aspticka	<i>Phellinus populicola</i>	S
Tallticka	<i>Porodaedalea pini</i>	NT
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
Vedticka	<i>Fuscoporia viticola</i>	S
Fåglar		
Entita	<i>Poecile palustris</i>	NT
Drillsnäppa	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT
Järpe	<i>Tetrastes bonasia</i>	NT, F, N2000
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT, F, N2000
Mindre flugsnappare	<i>Ficedula parva</i>	F, N2000
Orre	<i>Lyrurus tetrix</i>	F, N2000
Talltita	<i>Poecile montanus</i>	NT
Tjocknäbbad nötkråka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	NT

Värden för friluftsliv samt störningskänslighet

Området kan ge upplevelser av naturmiljöer, arter, tystnad, vildmark och utsikter. En stig går genom reservatets östra del; kommer man norrifrån, på Sörmlandsleden som går över bäcken mellan Djupviksjön och Klämningen, ser man strax början på stigen där den leder in i reservatet mot Sandängen. När stigen har passerat Sandängen gör den en stigning upp mot höjderna vid Klövberget för att sedan åter gå utför ner till vägen mellan Sjöåsa och Linnhuvudet (eller Linnhuve som man säger lokalt). Om man avviker från stigen och tar sig till reservatets västra delar har man på många håll en fantastisk utsikt över Klämningen och landskapet bortom den. Större delen av Klövberget omfattas dock av fågelskyddsområde med tillträdesförbud under perioden 1 februari – 15 augusti, vilket begränsar möjligheterna för besökare att vistas i denna del av reservatet till resterande delar av året. Fågelskyddet sträcker sig också en bit ut i sjön Klämningen, utanför reservatet. Längre ut på sjön går en kanotled. Under isvintrar rör sig periodvis skridskoåkare på Klämningen. Sörmlandsleden går strax öster om reservatet och vidare söderut mot Djupvikens och Lugnets naturreservat.

PLAN FÖR OMRÅDETS SKÖTSEL

Övergripande mål

Skötseln i reservatet ska syfta till att bevara och utveckla naturvärdena knutna till den lövrika barrskogen med sina gamla tallar, lövträd och granar och förekomst av död ved. Skötseln ska även bevara och utveckla kärlväxtfloran i de tidigare hävdpräglade områdena. Naturliga störningar som har påverkat området historiskt ska i möjligaste mån efterliknas.

Naturreservatet är indelat i skötselområden som utgår från de bevarandemål och de skötselåtgärder som ska utföras för respektive område.

För karta över skötselområden och friluftsliv, se bilaga 2.1.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Generella riktlinjer och åtgärder

Åtgärder för arter och naturtyper som omfattas av åtgärdsprogram, fastställda av Naturvårdsverket, ska utföras i enlighet med programmet då det berör området, i den utsträckning det är förenligt med skötselplanen. T.ex. kan det bli aktuellt med åtgärder för att gynna fetörtsblåvinge som omfattas av åtgärdsprogram. Arten är noterad på flera platser i landskapet kring Klövberget, i Marvikarna-området, och goda förutsättningar finns för att fetörtsblåvinge skulle kunna etablera sig även i Klövbergets naturreservat.

Invasiva och/eller främmande arter som utgör ett hot mot den naturliga biologiska mångfalden ska inte förekomma. Vid behov ska åtgärder för borttagande av främmande arter genomföras.

Prioriteringar:

- I första hand prioriteras naturvårdsbränning eller åtgärder som syftar till att skapa substrat och markstörningar liknande de som uppstår vid brand, samt röjning/huggning av yngre gran för att gynna örtflora och skapa bättre förutsättningar för lövträd och tall.

Vid skötselåtgärder ska forn- och kulturlämningar särskilt beaktas. Röjning, gallring och avverkning kräver inte tillstånd enligt kulturmiljölagen, under förutsättning att den sker på ett sådant sätt att lämningarna inte skadas eller förändras. Det innebär till exempel att:

- Eventuell körning med skogsmaskin ska ske på tjälad mark eller under sådana väderförhållanden så att markskador inte uppstår.
- Enskilda lämningar får inte köras över eller belamras med ris.
- Träd skall fällas ut från lämningar för att undvika släpskador.
- Forn- och kulturlämningar ska grovrensas på kvistar och annat skogsavfall.
- Om tidigare okända fornlämningar och/eller fornfynd påträffas ska dessa omgående anmälas till länsstyrelsen.

I dagsläget finns inga kända forn- eller kulturlämningar inom reservatet.

Friluftsliv i naturreservatet bedrivs i första hand utan anordningar. Information om reservatet ska finnas på informationstavlor och på Länsstyrelsens hemsida.

Fågelskyddsområdet ska vara tydligt utmärkt med skyltar där tidsperioden för tillträdesförbudet framgår så att besökare inte ger sig in i området av misstag under tillträdesförbudet. Även på informationstavlorna för naturreservatet ska det tydligt framgå vilken del av reservatet som omfattas av fågelskyddsområde och under vilken tid på året tillträdesförbudet gäller.

Vid skötselåtgärder tas hänsyn till fågelskyddets syfte.

Skötselområde 1: Talldominerad lövrik barrskog med naturvårdsbränning eller åtgärder som syftar till att skapa substrat och markstörningar liknande de som uppstår vid brand (ca 39 ha)

Beskrivning

Området omfattar merparten av reservatet och består huvudsakligen av talldominerad skog i kuperad terräng, figur 2. Partier där gran dominerar finns på några håll, främst i sluttningarna mot sjön i nordväst. Skötselområdet omfattar även delar som har föryngringsavverkats och i dagsläget består av ungskog av tall, gran eller bitvis björk. Några mindre sumpskogspartier finns också på spridda håll i skötselområdet, figur 3. Inslag av lövträd finns över hela området i varierande mängd, figur 4. Död ved består främst av granlågor i mer produktiva delar av skötselområdet, men förekommer även i form av t.ex. lövträdslågor och torrträd av tall. På höjdpartier finns hällmarkstallskog med gamla senvuxna tallar på mager mark där vegetationen domineras av renlavar och ris, figur 5.

Figur 2. Talldominerad skog utgör merparten av reservatet. Foto: Ylva Linnman

Figur 3. mindre sumpskogspartier finns på spridda håll i skötselområdet. Foto: Ylva Linnman

Figur 4. Lövblandad barrnaturskog. Foto: Ylva Linnman

Figur 5. Hällmarkstallskog med senvuxna tallar.
Foto: Ylva Linnman

Bevarandemål

Skogen domineras av tall med ett stort inslag av lövträd som asp, björk, sälg och klibbal. Områden som i dag har värden knutna till äldre gran och död ved av gran har bibehållen kontinuitet av gran. Skogen är av naturskogskaraktär med olikåldriga träd och gott om död ved, både stående och liggande. Det ska finnas gamla träd och död ved i solbelysta lägen. Föryngringen av tallar och lövträd ska vara tillräcklig för att det kontinuerligt ska finnas gamla träd sett i ett längre tidsperspektiv. Skogen ska präglas av naturliga processer och störningar, t.ex. bildande av död ved, insektsangrepp och brand, eller skötselåtgärder som efterliknar sådana. Skogen ska hysa en stor mångfald av lavar, svampar, mossor, insekter och fåglar och typiska arter för naturtypen ska förekomma i området.

Skötselåtgärder

Naturvårdsbränning eller åtgärder som syftar till att skapa substrat och markstörningar liknande de som uppstår vid brand, som t.ex. att skapa stamskador, död ved och markstörning. Om naturvårdsbränning ska utföras kan vissa partier behöva åtgärdas i förberedande syfte för att branden ska få önskvärd effekt. Täta ungskogspartier med gran, t.ex. i slutningen mot Sandängen, kan behöva glesas ur och en del av de granar som fälls får då ligga kvar på marken för att bära branden genom området. En annan förberedande åtgärd kan vara att skapa mekaniska stamskador på en del tallar något/några år innan en bränning för att på så sätt få en större variation i brandljud som uppkommer efter branden.

Några mindre områden bör undantas från naturvårdsbränning, t.ex. en del fuktiga områden, hållmarksområden och områden med bördig grandominerad skog. Detaljplanering sker inför naturvårdsbränningar eller åtgärder som syftar till att skapa substrat och markstörningar liknande de som uppstår vid brand och utifrån aktuellt kunskapsläge om vad som är bäst ur naturvårdssynpunkt.

Inom skötselområdet kan det även bli aktuellt att utföra åtgärder för att gynna fetörtsblåvinge inom ramen för åtgärdsprogrammet för denna art, t.ex. att röja bort träd och buskar som beskuggar platser där värdväxten kärleksört växer, sätta ut krukor med kärleksört på lämpliga platser i den solbelysta branten mot Klämningen, samt eventuellt även utplantering av uppfödda exemplar av fetörtsblåvinge. För att utreda om fetörtsblåvinge finns på Klövberget eller etablerar sig efter utförda skötselåtgärder bör inventeringar av arten genomföras med några års mellanrum.

Skötselområde 2: Lövskog på före detta åkermark, samt lövrik barrskog på tidigare betad mark. (ca 5,5 ha)*Beskrivning*

Skötselområdet omfattar några före detta åkrar som har växt igen med träd. Igenväxningen har gått olika långt; den före detta åkern vid Sandängen (figur 6 och 7) där bäcken rinner har framförallt växt igen med klibbal, asp och björk, men även en del gran, hassel och enstaka lind, medan åkrarna längre in från vattnet har en större andel gran (figur 8). Floran är till stora delar örtrik med inslag av lundväxter. Vid Sandängen är marken bitvis fuktig och översvämmas antagligen tidvis.

Figur 6. Före detta åkern vid Sandängen. Foto: Ylva Linnman

Figur 7. Före detta åkern vid Sandängen. Foto: Ylva Linnman

Figur 8. Gran bland lövträden på de före detta åkrarna längre ifrån sjön.

Foto: Ylva Linnman

I skötselområdet ingår också ett större område med lövblandad barrskog där gran dominerar. Detta område har troligen använts för bete längre tillbaka i tiden och hade då en mer öppen karaktär med äldre träd. I dagsläget hittar man inslag av äldre granar med gammelgranslav och äldre lövträd samt enstaka tallar. Ett flertal av granarna har tätt med grenar långt ner på stammarna och utbuktningar kring grenarna, vilket kan vara ett tecken på att de har blivit tuktrade av betesdjur under sin uppväxt, se figur 9. Här finns också en del död ved, främst i form av granolagor. Närmast sjön har bävrar fällt en hel del aspar, så i dagsläget finns här även gott om död ved av asp, figur 10. I nordöst finns en bäck, omgiven av alsumpskog, alldeles i reservatsgränsen. Utmed sjön går en liten stig med fin utblick över vattnet. I norra delen av skötselområdet går en gammal väg som har börjat växa igen. Vid Sandängen har det funnits en torpstuga öster om stigen, invid Grävgaltberget. Inga synliga spår av den finns kvar längre, men det sägs att platsen är hemsökt av gästen (mylingar).

Figur 9. Gran som kan ha blivit betestuktad under uppväxten. Foto: Ylva Linnman

Figur 10. Bäverfällda aspar i området närmast sjön. Foto: Ylva Linnman

I nedre delen av nordsluttningen av Grävgaltsberget finns ungskog som främst består av björk med underväxt av hassel, samt bitvis en hel del asp, figur 11.

Figur 11. Ungskog i nordsluttningen av Grävgaltsberget. Foto: Ylva Linnman

Bevarandemål

Skogen på de före detta åkrarna ska domineras av lövträd så som klibbal, asp, sälg, lind, hassel med flera. Inslaget av gran ska vara begränsat. Floran ska vara örtrik och naturliga processer så som åldrande av lövträd, bildande av död ved, samt föryngring av lövträd ska tillåtas att fortgå. Skogen ska ha en ljusöppen karaktär med små gläntor där ljuset når ner till marken här och var. Den tidigare betade, i dagsläget grandominerade, skogen ska ha ett stort inslag av lövträd som tillåts att bredda ut sina kronor. Även här ska det finnas gläntor där ljuset når ner till marken och förutsättningar för lövträd att föryngras. Det ska finnas gott om äldre träd, både lövträd, granar och tallar, och inslag av död ved. Skogen i skötselområdet ska hysa en stor mångfald av kärlväxter, svampar, lavar, insekter och fåglar och typiska arter för naturtypen ska förekomma i området.

Skötselåtgärder

På de för detta åkrarna: Avverkning/röjning av gran och vid behov utglesning bland lövträden för att gynna den ljuskrävande örtfloran. Skapa några gläntor. Lövträd som faller vid åtgärderna kan lämnas som död ved och kan förslagsvis läggas i en faunadepå.

I den tidigare betade skogen: utglesning bland yngre gran. Lövträd, tallar och äldre granar sparas. Frihuggning av lövträd och tallar så att dessa får fritt utrymme för sina kronor. Några

gläntor skapas där ljuset kan nå marken och lövträd och tall kan föryngras på sikt. En del träd som fälls vid åtgärderna kan lämnas som död ved.

Eftersom området historiskt har präglats av hävd och det finns flera hävdgynnade arter kan även bete vara en skötselåtgärd om det bedöms möjligt. Detta kan då också styra omfattningen av andra skötselåtgärder, t.ex. kan fler gläntor behöva skapas.

Friluftsliv

Beskrivning

En stig går genom reservatets östra del, mestadels i nord-sydlig riktning. Utöver det finns i dagsläget inga anläggningar för friluftslivet inom reservatet. Eftersom merparten av naturreservatet väster om stigen omfattas av fågelskyddsområde med tillträdesförbud mellan 1:a februari och 15:e augusti är denna del avlyst för besökare under större delen av barmarkssäsongen. I och med detta kommer inga stigar eller rastplatser att anläggas inom fågelskyddsområdet, för att i möjligaste mån värna om detta. Informationsskyltar och parkeringsplats planeras. En gemensam besöksparkering för naturreservaten i området kommer att anläggas ca 1 km nordöst om Klövberget, i början av den väg som går förbi Djupviken.

Bevarandemål

Gränsmarkeringen för området ska vara i gott skick. Tydliga gränsmarkeringar för fågelskyddsområdet och skyltar som informerar om tidsperioden för tillträdesförbudet ska finnas längs hela gränsen för fågelskyddsområdet. Parkeringsplats för besökare ska anläggas, underhållas och vara i gott skick. Det ska finnas tydliga informationsskyltar för reservatet och fågelskyddsområdet vid reservatsgränsen i båda ändarna av stigen, samt vid parkeringen.

Skötselåtgärder

Utmärkning av naturreservatets gränser. Underhåll av parkeringsplatsen vid behov. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar vid reservatsgränsen i båda ändarna av stigen, samt vid parkeringen.

Jakt

Jakten är inte reglerad i reservatsbeslutet.

UPPFÖLJNING

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för eventuell omprövning av skötselplanen.

Uppföljning av bevarandemål

Ett tredje dokument ska tas fram i samband med uppföljningen av naturreservatet. Dokumentet är en uppföljningsplan med målindikatorer för de olika bevarandemålen. Uppföljningen av bevarandemål sker i enlighet med instruktioner från Naturvårdsverket.

Kostnader och finansiering

Skötselåtgärder bekostas av förvaltaren. Uppföljningen bekostas av Naturvårdsverkets anslag för skötsel av skyddad natur.

Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Prioritet	Mål med åtgärden	Tidpunkt	Plats	Frekvens
Naturvårdsbränning/åtgärder som syftar till att skapa substrat och markstörningar liknande de som uppstår vid brand	1	Ökad variation, ökad mängd död ved, brandskadade träd, kolad ved, föryngring av tall och lövträd, markstörning.	Inom 10 år, därefter med lämpligt intervall	Skötselområde 1	Återkommande
Åtgärder för att gynna fetörtsblåvinge	2	Etablering och upprätthållande av livskraftig population av fetörtsblåvinge.	Vid behov	Skötselområde 1	Vid behov
Röjning/huggning av yngre gran	1	Skapa en ljusöppen skog där lövträd och tall kan föryngras, gynna örtfloran.	Snarast, sedan vid behov	Skötselområde 2	Återkommande vid behov
Utglesning av trädskiktet, skapa gläntor	2	Gynna örtfloran, samt skapa förutsättningar för föryngring av lövträd och tall.	Vid behov	Skötselområde 2	Återkommande vid behov
Stängsling inklusive stängselgenomgångar	3	Möjliggöra betesdrift	Om/när bete bedöms möjligt.	Skötselområde 2	Engångsåtgärd underhåll vid behov
Betesdrift	3	Hindra igenväxning, gynna örtfloran.	Om/när bete bedöms möjligt.	Skötselområde 2	Årligen eller vartannat år
Uppsättning och underhåll av informationsskylt	1	Ökad tillgänglighet	Inom 5 år	Se skötselkarta, bilaga 2.1	Engångsåtgärd underhåll vid behov
Markering av gräns och underhåll	1	Synliggöra reservatsgräns	Snarast, sedan vid behov	Reservatets gränser	Återkommande vid behov
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Uppföljning	Efter åtgärd	Hela reservatet	Efter åtgärd
Uppföljning av bevarandemål	1	Uppföljning	Vart 6/12/24:e år	Hela reservatet	Vart 6/12/24:e år

Källförteckning

Lantmäteriet. *Charta öfver Allmänningarne inom DagaHärad och Södermanlands Län samt Dillnäs Gåsinge, Chatrinaenäs Frustuna och Björlunda Socknar*. Författad åren 1821-1824. Aktnr: 04-DHÄ-16

Lantmäteriet. *Ekonomiska kartan över Sverige*. Kartlagd år 1958. Kartblad Dillnäsby J133-10H1g59 och Långsjön J133-10H2g59

Lantmäteriet. *Historiska ortofoton*. Fotograferingsår 1971. 71_Hg_087_26.

Lantmäteriet. *Häradskarta*. Kartlagd åren 1897–1901. Kartblad J112-67-1.

Lantmäteriet, 2015 och 2021. *Fastighetsförteckning Klövbergets naturreservat*.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 1991. Sörmlands natur, Naturvårdsplan. Objekt nr. 806 och 805 (klass II).

Naturvårdsverket. 2011. Åtgärdsprogram för Fetörtsblåvinge. Rapport 6424.

Nitare, J. 2019. Skyddsvärd skog Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens förlag.

Nordiska ministerrådet. 1977. Naturgeografisk regionindelning av Norden. NU-serien B 1977:34.

Skogsstyrelsen. 1997 och 2012. Nyckelbiotopsinventeringen.

SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020., SLU, Uppsala.

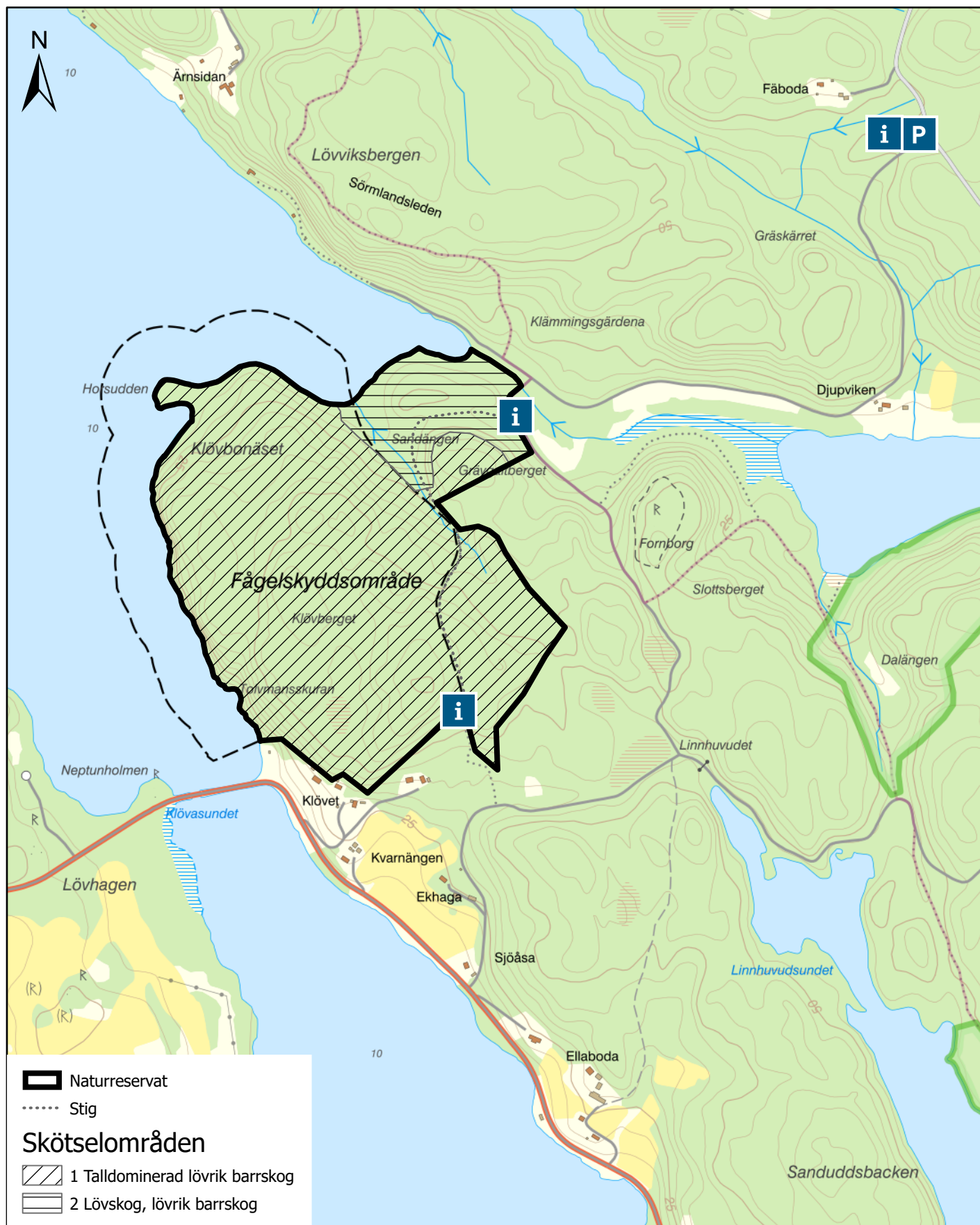
SLU Artdatabanken. Uttag ur databasen Artportalen 2022-09-12 (www.artportalen.se)

Sveriges Geologiska undersökning. 1983. Berggrundskartan.

Sveriges Geologiska undersökning. 1986. Jordartskartan. Digital utgåva.

Bilagor

2.1. Skötselplanekarta

0 125 250 500 m

Skala: 1:10 000 [A4]
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Bakgrundskarta: © Lantmäteriet

Hur man överklagar hos Regeringen

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen. Postadressen är: Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 NYKÖPING.

Du kan även skicka in överklagandet via e-post till: sodermanland@lansstyrelsen.se.

Skrivelsen ska ha inkommit inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Överklagandet ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, till exempel genom att ange ärendets diarienummer.
- varför klaganden anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.
- hur klaganden vill att beslutet ska ändras.

Klaganden ska även ange:

- namn, adress och telefonnummer.

Handlingar eller annat som klaganden anser stöder överklagandet bör sändas med.

Överklagandet prövas av Regeringen. Om Länsstyrelsen inte ändrar sitt beslut som klaganden begär och överklagandet kommit in i rätt tid kommer det att sändas över till Miljödepartementet.

Ytterligare upplysningar kan lämnas av Länsstyrelsen, telefon 010-223 40 00.